

CENA OSKÁRA ČEPANA

Zuzana Žabková má vzdelanie v oblasti výtvarného umenia aj tanca a choreografie, a toto dvojité východisko je v mnohých ohľadoch základom jej špecifického prejavu, píše Viktor Čech

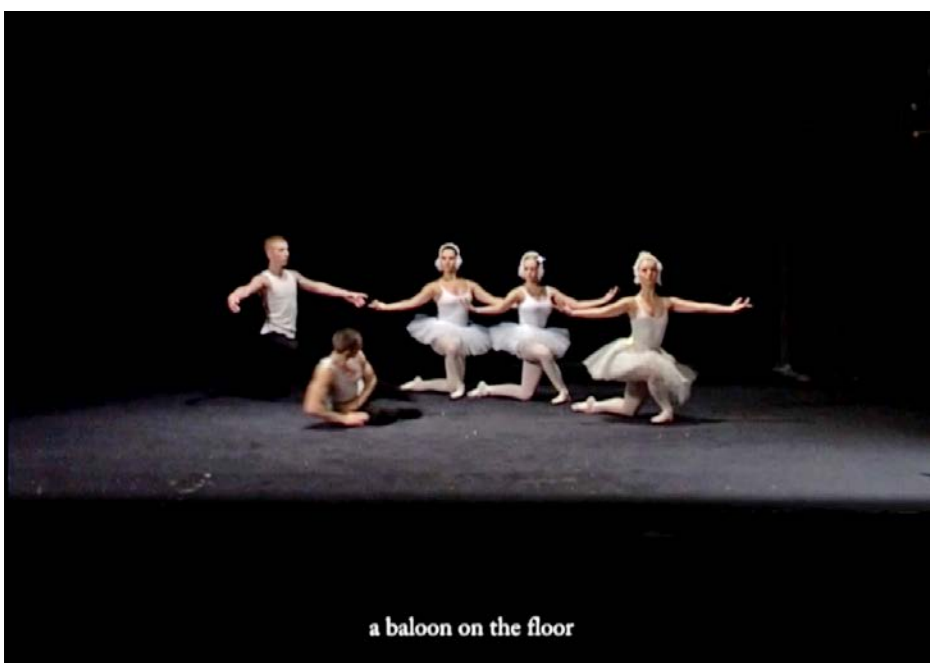
Na hranici žánrov sa pohybuje s ľahkosťou

Une élévation arrondi retirée 2011, screenshot 06.07.15.

Une élévation arrondi retirée 2011, screenshot 06.08.50.

Une élévation arrondi retirée 2011, screenshot 06.08.58.

Une élévation arrondi retirée 2011, screenshot 06.11.22.

Tvorba Zuzany Žabkovej je typická prepojením výrazových prostriedkov súčasného tanca, videoartu, inštalácií, práce s literárnym textom a performatívnymi udalosťami. Oproti radu súčasných umelcov, jej práca nie je obyčajným experimentálnym presahom smerom von z výtvarnej oblasti, ale skôr sa pohybuje v medzi priestore vyjadrovacích možností súčasnej umeleckej tvorby v jej širokom chápaní. Záleží len na našom uhle pohľadu, či ju budeme chápať ako tanečnú výtvarničku, do vizuálnej oblasti tvorby vstupujúcu choreografku či performerku využívajúcu aj poetiku literárneho textu. Presahy a premeny, s ktorými sa pohráva, s tradičným chápaním daných umeleckých odborov skoro vždy prebiehajú vo vzťahu k územia ľudskej telesnosti, ktorá je pre ňu východnou kreatívnou pozíciou.

MENÍ ÚLOHY

Vo videu nazvanom De profundis (2012) kamera prechádza kontinuálnym záberom cez scénu koncertnej siene, v ktorej skupina dirigentov bez orchestra diriguje rovnomenný žalm. Postupný presun kamery odhaľuje individuálne charakteristiky v podaní jednotlivých vystupujúcich. Autorka tu nielen premiešala rolu kontrolóra s kontrolovaným, ale tiež redefinovala pozície jednotlivých médií. Z dirigenta je tanečník, z choreografa kameraman a z hudobnej kompozície je tu libreto aj konceptuálna téma diela.

Premeny kreatívnych rolí a transgresia výrazových prostriedkov sa v tvorbe Zuzany Žabkovej vyskytujú veľmi často. Určite tu hrá rolu aj jej paralelné vzdelanie v oblasti výtvarných umení na strane jednej a tanca a choreografie na strane druhej. Toto dvojité profesné východisko jej kreatívneho pôsobenia je v mnohých ohľadoch základným pilierom jej špecifického prejavu.

Choreografia sa tradične chápe ako odbor, ktorý je založený na artikulácii a popise telesných pohybov, ktoré sú následne prevedené do živého

tanca. V prípade Zuzany Žabkovej je možné chápať ju aj v omnoho širšom zmysle, keď je nástrojom na podchytenie kultúrnych štruktúr, v ktorých je zapletené súčasné ľudské telo. Tento prístup sa dnes určite vyskytuje aj v oblasti samotného súčasného tanca, predovšetkým však v prípade takzvaného non-danse, kde vystupujú do popredia konceptuálne aj performatívne hľadiská blízke výtvarnej oblasti.

V tvorbe Zuzany Žabkovej však len ťažko hľadáme pevnú hranicu medzi oboma umeleckými odbormi. Vedľa roly choreografie a pohyblivého obrazu sa často v jej tvorbe vyskytuje aj ďalší rozmer. Je ním práca s textom, či už so zdrojom inšpirácie, komentárom alebo formálnym prostriedkom, ktorý definuje štruktúru diela. Rovnako to funguje aj v jej ďalšom videu, Une élévation arrondi retirée (2012), v ktorom zohrali dvojznačnú úlohu konkrétna tanečná terminológia a poetický rámec, nahrádzajúci počas vystúpenia tanečníkov hudobnú zložku.

V rade jej prác nájdeme aj ďalšie momenty. Jedným z nich je jej dialóg s pre ňu podstatnou tvorbou dnes už klasických autorov, s ktorými skrz dištanciu času a kontextu nadväzuje až intímnu komunikáciu. Rovnako je to v prípade videa Hand made (2013), v ktorom na základe princípu kontaktnej improvizácie rozohráva tanec prstov s ich náprotivkami v minimalistickom experimentálnom filme Hand Movie od Yvonne Rainer z roku 1966.

ROZVÍJA AJ SPOLUPRÁČE

V posledných rokoch má v tvorbe Zuzany Žabkovej dôležitú pozíciu aj otázka spolupráce s ďalšími súčasnými umelcami. Tu dlhodobo rozvíja predovšetkým s Luciou Mičíkovou, s ktorou realizovala napríklad projekt Až sa vrcholky nášho neba spoja, môj dom bude mať strechu (2014 - 2015), kde rozvinuli svoju kooperáciu na základe podobnosti priestoru, v ktorom sa odohráva ich vzájomný kreatívny dialóg.

Toto architektonické po-

dobenstvo dostalo pevnejšie obrysy predovšetkým v prípade ich spoločných výstavných realizácií, pri ktorých uplatnili svoje dialogické hľadanie definície priestoru vo fyzickom i v symbolickom zmysle.

Analogicky rozvinula Zuzana Žabková kreatívnu spoluprácu s umelcami z oblasti súčasného tanca, ako je to zrejme z projektu Lupe, na ktorom spolupracovala s kolumbijským choreografom Reném Alejandrom Huari Mateom, alebo tiež v projekte založenom na ekologickom myslení, spojenom so širším chápaním problematiky permakultúry Newfoundland, ktorý realizovala v belgickom Mechele v spolupráci s Belgičankou Laurou Evou Meuris.

V rámci kolektívneho pracovného procesu vznikol aj spoločný projekt bratislavskej bytovej galérie Bjornsonova, ktorý umelkyňa vytvorila v spolupráci s Luciou Mičíkovou, Ludmilou Horňákovou, Luciou Kvočákovou a Nik Timkovou.

Staršie videá, v ktorých umelkyňa vymenila rolu choreografky, operujúcu v scénickom prostredí, za úlohu režisérky, ktorá stavia pohyb ľudského tela do vzťahu k pohybu kamery a zachováva tradičnú úlohu choreografa, predstavujúceho „majstra bábok“. V jej novej tvorbe vstupuje vedľa inštaláčnych a výtvarných zásahov do popredia performatívny proces, často založený na kooperatívnych princípoch. Implicitne tu uplatňuje politický aspekt, smerujúci k chápaniu umeleckého procesu ako kreatívneho dialógu, formujúceho sa v medzipriestore spolupráce medzi jednotlivými kreatívnymi osobnosťami. Človek a aj jeho telo tu vystupujú v kontexte nerozlúštiteľnej pavučiny kultúrnych, sociálnych, politických, technologických a biologických determinánt, ktoré určujú dnešné „antropocénne“ biosféry našej planéty.

Zuzana Žabková je tu aktívna v role šamanky kreatívneho rituálu, spájajúceho intelektuálny diskurz s poetickou reflexiou eko-sociálnej problematiky.

VIKTOR ČECH
kurátor